

ማሕበራዊ ፍትሐ ንመንእሰያት ኣብ ቤት ትምህርቲ

Tigrinya

መወከሲ

http://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/csj-sjc/jsp-sjp/rp02_8-dr02_8/p6.html

<http://en.unesco.org/themes/women-s-and-girls-education>

<http://www.genderandeducation.com/resources-2/inclusion/promoting-gender-equality-in-schools/>

<http://www.theatlantic.com/education/archive/2014/03/the-never-ending-controversy-over-all-girls-education/284508/>

<https://blogs.unicef.org/evidence-for-action/migrant-children-face-higher-rates-of-bullying/>

http://international.gc.ca/world-monde/aid-aide/child_soldiers-enfants_soldats.aspx?lang=eng

<http://rightsofchildren.ca/wp-content/uploads/2016/01/CCRC-report-on-rights-of-children-in-Canada.pdf>

<https://www.bullyingcanada.ca/what-is-bullying>

<http://www.legalrightsfor youth.ca/rights-and-responsibilities/legal-responsibilities>

<http://www.legalrightsfor youth.ca/>

Funded by:

Immigration, Refugees
and Citizenship Canada

Financé par:

Immigration, Réfugiés
et Citoyenneté Canada

Brought to you by:
www.swissask.ca

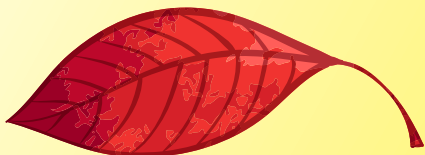

ማሕበራዊ ፍትሐ ንመንእሰያት ኣብ ቤት ትምህርታት

ምውህሃድ ናብ ናይ ቤት ትምህርቲ ኣከባቢ ንሓደሽቲ መጻእቲ መንእሰያት ከቢድ ክኸውን ይኽእል ኢዩ። ቆልዑን ኮተቱን ብቀንዱ ብበዳሂ ዝኾነ ኩነታት ኣብ ቤት ትምህርቲ ይሓልፉ፤ ከምኒ ባእሲን ምድሃልን። ካብ ንኡብ ካናዳ ዝተወልዱ ሕጻናት ንስደተኛታት ኣዝዩ ዝኸበደ ክኸውን ይኽእል ኢዩ እዚ ነገር እዚ፤ ብሰንኪ ሕሉፍ ተሞክሮን ድሕረ ባይታን። ምልማድ ሕብረተሰብ ናይ ሰሜን ኣመሪካ ግዜ ይወስድ ኢዩ፤ ኣብ ሓደ ለይቲ ዝኸውን ድማ ኣይኮነን። ንሓደሽቲ መጻእቲ ንኸወሃሃዱን ናይ ትምህርቲ መንፍዓት ከምዱን ቤት ትምህርታት ናተን ተርጉምትን መኸርትን ክህልወን ጽቡቕ ነገር ኢዩ፤ እንተኾነ ግን እዚ ኣብ ኩሉ የሎን። ብተወሳኺ፤ ንገለ ቤት ትምህርታት ጉዳይ ዘይማዕርነትን ዘይፍትሓውነትን ይጸልወን ኢዩ። ካብ ሃገር ናብ ሃገር ናይ ፍትሒ ኣምር ክፈላለ ይኽእል ኢዩ። ኣብ ካናዳ፤ ማሕበራዊ ፍትሒ ማዕርነትን ምድንፋዕ ሰብኣዊ መሰላት ንኩሉ ሰብ ዘጠቓለለ ኢዩ።

ናይ ዓሌት ማዕርነት

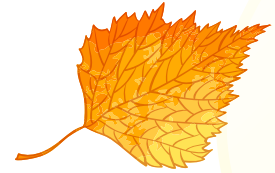
ካብ ብዙሕ ባህልታት፤ ብሄራት፤ ዓሌትን ትውልድን ዝመጹ ሰባት ንካናዳ ሃገሮም ይገብሩዋ። ካናዳ ብብዝሕነታ ትሕበን ብዙሕ ባህልታት ትውንን ሃገር ኢያ፤ ናይ ካናዳ ቤት ትምህርታት እውን ካብኡ ብዘይፍለ። ኣፈላላይ ብዓሌት ዘይሕጋውን ነቲ ናይ ካናዳ ናይ መሰልን ናጽነትን ቻርተር (Canadian Charter of Rights and Freedoms) ድማ ዝግህስ ኢዩ። ታሪኽ ከም ዝሕብሮ፤ ዝረኣዩ ውሑዳን ከምኒ ደቀባትን ስደተኛታትን ናይ ዓሌትነት ግዳያት ኮይኖም ጸኒሖም ኣብ ካናዳ። እንተኾነ ግን፤ እዚ ከምዚ ዓይነት ዓሌትነት ክኳረጽ ኣድላዩ ኢዩ፤ እዚ ድማ ብምትሕውዋስ ኣብቲ ሕብረተሰብ ክግበር ይከኣል። ናይ ባህሊ ብዙሕነት ክድንፍዕን ብዙሕነት ናይ ካናዳ ኣካል ምዃኑ ምርዳእን ድማ ኣገዳሲ ኢዩ።

ናይ ጾታ ማዕርነት

ናይ ካናዳ ቤት ትምህርታት ንእወዳትን ኣዋልድን ማዕረ ኢዮም። ንክልቲኦም ምፍልላይ ኣድላዩ ኣይኮነን፤ ምክንያቱ ክልቲኦም ጾታታት ሓደ ዓይነት ክበሪ ኣሎዎምን ብሓንሳብ ድማ ብዘይ ጸገም ክኾኑ ይኽእሉን ኢዮም። ዚሓቁፍ ትምህርቲ፣ ጾታ ብዘየገድስ፣ ኩሎም ቆልዑ ኣብ መጻኢ ሓደ ዓይነት ዕድል ከም ዝህልዎም የረጋግጽ። እዚ ኣካል ናይ ካናዳ ሕብረተሰብ ጥራይ ኣይኮነ፣ እንታይ ደኣ መሰረት ናይ ብዙሓት ዘመናዊና ናይ ዓለም ሕብረተሰባት ኢዩ። ናይ ጾታ ማዕርነት ማለት ማዕረ ዝኾነ መሰል ንሰብኡት፣ ኣንስቲ፣ ኣወዳት ከምኡ ፍውን ኣዋልድ ማለት ኢዩ። እዚ ማለት ክልቲኦም ጾታ ሓደ ዓይነት መሰልን ሓላፍነትን ኣብቲ ሕብረተሰብ ኣሎዎም ማለት ኢዩ። ናይ ማዕርነት ናይ ጾታ ምግስጋስ ማለት ኩሎም እቶም ናይ ባህላዊና ክብርታት ንድሕሪት ምግዳፍ ማለት ኣይኮነን። ንውለቀ ሰባት ዘይሃስዩ ልምድታት ክቕጽሉ ይኽእሉ ኢዮም፤ ግን ኣፈላላይን ጭኮናን ልሙድ ነገር ክኸውን የብሉን።

ናይ ቆልዑ መሰላት

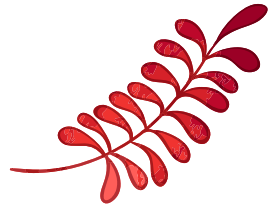
ኣብ ካናዳ ናይ ቆልዑን መንእሰያትን መሰላት ብሕጊ ዝተሓለዉ ኢዮም። ናይ ቆልዑ መሰላት እዞም ዝስዕቡ የጠቓልል፦

- ናጽነት ካብ ኩሉ ዓይነት ጎነጽ
- ናጽነት ካብ ድኽነት
- ናጽነት ካብ ኣብ ቦታ ስራሕ ዘጋጥም ምዝመዛን ጾታዊ ምዝመዛ
- መሰል ንጥዕና ዘለዎ ናይ ናብራ ኩነታትን ናይ ጥዕና ክንክንን
- መሰል ንትምህርቲ
- መሰል ሓበሬታ ንምርካብ
- መሰል ንንጹርን ፍሉይን ዝኾነ ኣገባብ ናይ ፍትሒ ንገበነኛ
- መሰል ንናይ ቁልዕነት ክንክንን ምዕባለን
- መሰል ንጸወታ
- መሰል ንስድራቤት፣ መንነትን ባህልን

ስደተኛታትን ዑቕበኛታትን ቆልዑን መንእሰያትን ነቲ ዝደልዩዎ ነገር ብሰብኡውን ብድንጋጽን ብናይ ስደት ሰብ መዚ ርዱእ ክኾነሎም መሰል ኣሎዎም (Convention on the Rights of the Child/ስምምዕ ኣብ ናይ ቆልዑ መሰላት)። እዚ ማለት እቲ ናይ ስደት መስርሕ ቅድሚ ናብ ውሳኔ ምብጽሑ ነቲ ቆልዑ ዘርብሖ ነገር ኣብ ግምት የእቱ። ብተወሳኺ፣ መንእሰያት ኣብ ካናዳ ልክዕ ከም ካልኦት ውልቀ ሰባት መሰል ኣሎዎም፤ ከምኡ መሰል ናይ ንጹህነት ክሳብ ገበን ዝረጋገጽ ኣብ ቤት ፍርዲ፣ መሰል ንፍትሓዊ ዝኾነ ፍርድን ከምኡውን መሰል ናጻ ምዃን ካብ ጭኻኽ ዘልዎ መቕጻዕቲ።

ምድሃል

ምድሃል መዓልታዊ ናብራ ናይ ብዙሓት ቆልዑ ኢዩ። እዚ ድማ ዝኾነ ካልእ ተማሃራይ ንምህሳይ ወይ ንምፍርራሕ ተባሂሉ ዝግበር ዝኾነ ባህሪ የጠቓልል፤ ኩሉ ግዜ ከኣ ኣካላዊ ኣይኮነን። ምድሃል ወላ ብቃል ክግበር ይኽእል ኢዩ፤ ከምኒ ምፍርራህን መካፍኢ ዝኾኑ ዘረባ ብዛዕባ ናይ ካልእ ሰብ ኣካላዊ ትርኢት፣ ብሄር፣ ቦታ ትውልዲ ወይ ውን ጾታዊ ዝንባለን። ምፍላይ ካልኣት ቆልዑ፣ ምውራድ፣ ወረ ምንዛሕን ኣካላዊ ማህሰይቲ ምውራድን ኣብነታት ናይ ምድሃል ኢዮም።

ሳዕቤናት ናይ ምድሃል ኩሉ ግዜ ኣሉታዊ ኢዩ፤ ከምኒ ነብሰ ምትሓት፣ ናይ ርእሰ ቅትለት ሓሳባት፣ ናይ ኣእምሮ ጥዕና ጸገማት ከምኡ እውን ነቲ ዝደሃል ሰብ ናይ ተነጽሎ ጸገምን የጠቓልሉ። ሰብ ምድሃል ብፍጹም ቅቡል ኣይኮነን።

ናይ መንእሰያት ሓላፍነት ከም መጠን ንፋዓት ዜጋታት

ኣብ ካናዳ ወላ ኣይሰማማዕ ዝኾነ ሰብ ሕጊ ክኸተል ኣሎዎ። ዝኾነ ሰብ ነቲ ሕጊ ከም ዝፈልጦ ኢዩ ዝሕሰብ። እዚ ድማ ኣብ ስልጣን ንዘለዉ ሰባትን (ከምኒ መንግስቲ፣ ውትህድርና ከምኡውን ፖሊስ) ንተራ ዜጋታትን ኢዩ። ኣብ ካናዳ ኩሎም ሰባት መሰላትንናጽነት ይወሃቦም እኳ እንተኾነ ናይ ካልኣት ሰባት መሰላት እውን ክኸብሩ ኣሎዎም። እዚ እንተ ዘይተገይሩ ክስን ኣብ ቤትፍርዲ ደው ምባልን ከስዕብ ይኽእል ኢዩ።

ኩሎም ኣብ ክሊ ዕደመ 12ን 17ን ዓመት ዘለዉ ብናይ መንእሰያት ናይ ገበን ፍትሒ ኣዋጅ (Youth Criminal Justice Act) ይቕየዱ። እዚ ማለት ሓደ ቆልዓ ገበን እንተፈጸሙ፣ ንሱ ወይ ንሳ ናብ ናይ መንእሰያት ገበናዊ ቤት ፍርዲ ክኸይድን ኣብ ቅድሚ ዳኛ ክቐውምን ይኽእል ማለት ኢዩ። ዝኾነ ሰብ ኣብ ቤት ፍርዲ ብጠበቓ ክስነን ናቱ ሰብኣዊ መሰል ድማ ክኸበርን መሰል ኣሎዎ።

